

ФІЛИПОВА

Світлана Валеріївна

УДК 336.22

НЕЙКОВ

Сергій Олександрович
k.v.kovtunenko@gmail.comПОДАТКОВИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ
КРЕДИТ ЯК СТИМУЛ ІННОВАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ
ПІДПРИЄМСТВINVESTMENT TAX CREDIT AS STIMULUS
OF INNOVATION ACTIVITIES DOMESTIC
ENTERPRISES

д.е.н.

аспірант ОНПУ

У статті розглянуто особливості податкового інвестиційного кредиту на відміну від інших державних інструментів стимулювання інноваційної діяльності. Обґрунтована доцільність застосування податкового інвестиційного кредиту в вітчизняній практиці як ефективного інструменту стимулювання розвитку інноваційної діяльності підприємств.

В статье рассмотрены особенности налогового инвестиционного кредита в отличие от других государственных инструментов стимулирования инновационной деятельности. Обоснована целесообразность применения налогового инвестиционного кредита в отечественной практике в качестве эффективного инструмента стимулирования развития инновационной деятельности предприятий.

The article describes the features of the investment tax credit, unlike other government instruments to promote innovation. Expediency of investment tax credit in the domestic practice as an effective tool to stimulate the development of innovation activities of enterprises.

Ключові слова: податковий інвестиційний кредит, інноваційна діяльність, стимулювання, ефективність податкового кредиту

Ключевые слова: налоговый инвестиционный кредит, инновационная деятельность, стимулирование, эффективность налогового кредита

Keywords: investment tax credit, innovation, incentives, efficiency of tax credit

ВСТУП

Ефективними варіантами стимулювання інноваційної діяльності, можливими до практичного використання в економіці України, вважаємо пільгове оподаткування та використання податкового інвестиційного кредиту.

В економіці розвинених країн податковий інвестиційний кредит в інновації (ПІКІ) є одним із інструментів владних структур різних рівнів управління (країна, регіон, місце) щодо сприяння виконанню основних завдань у сфері управління фінансовими потоками в інноваційній сфері економіки, особливо у секторі наукових досліджень. Ці потоки дозволяють, передусім, вирішувати такі завдання:

– забезпечення економічного зростання країни (регіону, міста) на інноваційній основі;

– забезпечення фінансової самодостатності країни (регіону, міста) в глобалізаційній економіці, заснованій на інноваціях;

– підвищення рівня добробуту населення за допомогою забезпечення його зайнятості, підвищення рівня доходу на душу населення за рахунок віддачі інноваційного сектору тощо.

МЕТА РОБОТИ полягає в обґрунтуванні значимості податкового інвестиційного кредиту як ефективного інструменту стимулювання розвитку інноваційної діяльності вітчизняних підприємств.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти та податковий кодекс України.

При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення міжнародного досвіду державного стимулювання розвитку інноваційної діяльності підприємств.

РЕЗУЛЬТАТИ

ПІКІ, на відміну від банківського, має суттєві відмінності, серед яких: економічна зацікавленість кредиторів у результатах використання позикових коштів; держава, що надає такий кредит, буде мати у подальшому більш високі надходження до бюджету у вигляді податків; вигода для позичальників проявляється у зростанні виробничих і фінансових показників діяльності суб'єктів господарювання території. Таким чином, ПІКІ є однаково вигідним як підприємству, так і державі. Використання цього виду кредитних ресурсів на розширення і модернізацію виробництва приводить у підсумку до зростання обсягів виробництва, збільшення прибутку підприємств, податкових надходжень у державний (обласний, місцевий) бюджет.

Наприклад, в Японії для стимулювання інноваційної діяльності надається податковий

інвестиційний кредит: у розмірі 20 % приросту витрат на НДДКР; податковий кредит у розмірі 7 % інвестицій в НДДКР в сфері базових технологій (застосування цього заходу регулює міністерство фінансів Японії). Сума обох податкових кредитів не повинна перевищувати 15% заборгованості фірми з податку [1-3].

Для окремих суб'єктів господарювання надання такого виду кредиту спонукає в умовах значної політичної та економічної невизначеності понизити комерційний і фінансовий ризики інноваційної діяльності, забезпечуючи зростання можливостей для ефективної реалізації інновацій. ППКІ впливає на зменшення ризику, що асоціюється з операційним і фінансовим важелем, тому такий кредит можна використати як по податку на майно, так і по податку на прибуток. Застосування ППКІ по податку на майно пов'язано з операційним важелем, дію якого обумовлено наявністю постійних витрат, величина яких не реагує на зміну кількості виробленої продукції в певному періоді. За допомогою ППКІ знижується ефект дії операційного важеля і скорочується термін реалізації впровадження інновації (технологічної, маркетингової, організаційної). Фінансовий важіль має місце при фінансуванні борговими джерелами й, по яких необхідно виплачувати відсотки. Величина таких фінансових витрат не залежить від обсягів продажів, а обумовлена величиною позики, термінами і процентною ставкою його залучення. Фінансовий ризик полягає в тому, що операційного прибутку може бути недостатньо для обслуговування боргових зобов'язань. Міра фінансового ризику скорочується у зв'язку із зменшенням вартості капіталу за рахунок залучення ППКІ. Внаслідок того, що такий вид кредитування, як форма податкового стимулювання, застосована по податку на прибуток, оскільки цей податок може чинити безпосередню дію на інвестиційну та інноваційну активність господарюючого суб'єкта [4].

Зменшення податкового зобов'язання на суму, що становить 15-25 % поточних інноваційних витрат, окремо витрат на придбання обладнання для виробництва інноваційної продукції стане дієвим стимулом інноваційних вкладень вітчизняних підприємств на всіх етапах інноваційного процесу.

ППКІ в нашій країні вважається інститутом податкової політики, інструментом мотивації у потенційних позичальниках-підприємствах, являє собою відстрочення податкового зобов'язання зі сплати податку на прибуток, що надається суб'єкту господарювання з метою збільшення його фінансових ресурсів для виконання інвестиційних (інноваційних) проектів (програм). Згідно проекту для отримання права на застосування ППКІ, платник податку на прибуток укладає з органом державної податкової служби договір про надання такого кредиту, з визначенням ключових параметрів інноваційного проекту [5]. Передбачається, що кошти, отримані в рамках ППКІ, будуть використані суб'єктом господарювання виключно на цілі, передбачені таким проектом (програмою) на період його виконання, але не більше, ніж на три роки, шляхом відстрочення

податкових зобов'язань із податку, нарахованих з прибутку від діяльності суб'єкта господарювання в межах виконання інвестиційного (інноваційного) проекту (програми). Одним із ключових критеріїв надання ППКІ були зобов'язання суб'єкта підприємницької діяльності здійснювати інвестиції у базові інновації. Проценти за користування зазначеним кредитом нараховуються на суму відстроченого податкового зобов'язання з цього податку у розмірі 50% облікової ставки Національного банку України, розрахованої за кожний день користування кредитом, та сплачуються щомісяця. Але в кінцевому варіанті Податкового кодексу цей стимулюючий інструмент не знайшов відображення [6].

Ефективність ППКІ розглядається двоюко: з позиції кредиторів і з позиції позичальників. У свою чергу, ефективність податкових кредитів для кредитора і позичальника можна розглядати у широкому контексті – з точки зору бюджетної ефективності (передусім, з точки зору збільшення податкової бази) і соціальної ефективності.

Економічна ефективність ППКІ з боку позичальників оцінюється через ефективність інноваційних проектів, які, у свою чергу, оцінюють за допомогою показника приросту чистого прибутку з урахуванням інфляції.

Інтереси кредитора і позичальника у цьому випадку фактично співпадають: владні структури і підпорядковані їм фонди сприяють забезпеченню підвищення громадського добробуту суспільства, підприємці прагнуть до максимізації прибутку, при цьому розміри прибутку, які перевищують середні (нормальні) розміри, неминуче залучають на ринок нових підприємців, що, у свою чергу (теоретично), забезпечує підвищення рівня життя населення території.

Таким чином, методичні підходи до оцінки економічної ефективності податкових кредитів і позичальників принципових відмінностей не мають, вони базуються на отриманні максимального прибутку від вкладення позикових засобів. Відмінності існують тільки в термінології: для країни (регіону) в даному випадку під прибутком розуміється приріст податкових прибутків і отримання процентних нарахувань, для позичальників (підприємців) – отримання прибутку від використання податкових кредитів.

ВИСНОВКИ

Відтак, в якості дієвого державного інструмента стимулювання інноваційної діяльності вітчизняних підприємств обґрунтовано застосування податкового інвестиційного кредиту, який зокрема, спонукає в умовах значної політичної та економічної невизначеності понизити комерційний і фінансовий ризики інноваційної діяльності, забезпечуючи зростання можливостей для ефективної реалізації інновацій.

Як відмічалось вище, у проєкті ПК України було запропоновано низку потенційно дієвих інструментів, що дають можливість задіяти стимулюючий потенціал податкової системи країни. Серед них:

інвестиційний податковий кредит; податкові пільги; прискорена амортизація, але у затверженому варіанті ПК України інвестиційний податковий кредит не передбачено. Вважається, що гальмом для його впровадження є не чіткі правила формування витрат, що формуються як в податковому, так і в бухгалтерському обліку за різними методиками, що потребує подальших досліджень у цьому напрямку.

Список використаних джерел

1. Леонтьев Л.И. Опыт стимулирования инновационной деятельности за рубежом / Л.И. Леонтьев // Инновации. – 2003. – №4. – С. 11-13.
2. Ткаченко Т. Порівняльний аналіз податкового навантаження в економіці України та країнах з розвинутою ринковою економікою / Т. Ткаченко // Формування ринкової економіки в Україні: зб. наук. праць. – Л., 2009. – Вип. 19. – С. 460–464.
3. Коваленко В., Мельник М. Зарубіжний досвід податкового стимулювання інноваційної діяльності / В. Коваленко, М. Мельник // Формування ринкової економіки в Україні: зб. наук. праць. – Л. 2009. – Вип. 19. – С. 300–307
4. Ованесян С.С. Налоговое стимулирование инновационной деятельности / С. С. Ованесян, И.С. Кисловец // Вестник-экономист. – 2011. – № 1 [Електронний науковий журнал]. – Режим доступу: <http://vseup.ru>
5. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» (Електронний ресурс) / Спосіб доступу: <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.
6. Податковий Кодекс України / Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2011. – № 13-14, № 15-16, № 17. – ст.112. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>